

Asia: VN/32466/2025

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta Rajavartiolaitoksen rikostiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Esitys laajentaisi rajavartiolaitoksen tiedusteluvaltuuksia. Tiedustelumenetelmiä voitaisiin käyttää jo ennen varsinaista rikosepäilyä ja kohdistaa niitä myös henkilöihin, joiden itsensä ei oleteta syylistyvän rikoksiin.

Esitetyn uhkaperusteisen rikostiedustelun hyväksyttävyyttä on arvioitava perusoikeuksien näkökulmasta. Viitaten Oikeuskanslerinviraston lausumaan asiassa toteamme, että esityksessä voidaan katsoa olevan vielä epäselvyyksiä perusoikeuksien rajoittamisedellytysten eli välttämättömyyden, oikeasuhtaisuuden, täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden suhteen. Esitetty muutos näyttää edellyttävän vielä selkeämpiä sanamuotoja ja toimivia valvontamekanismeja oikeusturvan takeina.

Journalistiliitto kiinnittää huomiota erityisesti toimitukselliseen lähdesuojaan, joka perustuu Suomen perustuslaissa mainittuun sananvapauteen. Lähdesuoja liittyy olennaisesti kansalaisten tiedonsaantioikeuteen sekä tiedotusvälineiden mahdollisuuksiin välittää heille tietoa. Myös Euroopan ihmisoikeussopimus ja Euroopan unionin sääntely edellyttävät lähdesuojan turvaamista.

Esityksen mukaan teknistä katselua ei saisi kohdistaa sellaiseen viestintään, josta viestinnän osapuolella on oikeus olla todistamatta mm. oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 20 § ja 22 §:ssä kuvatulla tavalla. Journalistin lähdesuojan piiriin kuuluvia tietoja on siis esityksessä pyritty suojaamaan. Jää kuitenkin epäselväksi, miten esityksen mahdollistamassa tarkkailussa voidaan erottaa ja turvata lähdesuojan alainen materiaali käytännössä. Tässä yhteydessä on niin ikään syytä mainita medianvapausasetuksen myötä laajentunut lähdesuojan koko henkilöpiiri. Lähdesuoja kattaa journalistin läheisten lisäksi myös mediapalvelujen tarjoajan palveluksessa olevia muita henkilöitä, joilla on mahdollista olla lähdesuojan alaista tietoa.

Esityksessä säädettäisiin kielletyn viestin katselun keskeyttämisestä ja saatujen tallenteiden ja muistiinpanojen hävittämisestä. Lähdesuojan tosiasiallinen turvaaminen edellyttäisi tämän lisäksi sitä, että sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä annetun lain (460/2003) 16 §:ssä tarkoitetun lähdesuojan piiriin kuuluvan viestin tietoja ei myöskään saa käyttää.

Oras Tytti
Suomen Journalistiliitto ry